

בס"ד. ש"פ ויחי, י"ד טבת, ה'תשכ"ה

(הנחה בלתי מוגה)

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים¹, ופירשו רז"ל², ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה. וכן הוא בפירוש רש"י [שנוסף על מ"ש בהתחלת הפרשה, למה פרשה זו סתומה כו' שביקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו, שהובא כאן כבדרך אגב, מוסיף ומבאר בפרטיות יותר במקומו העיקרי, בפירוש הכתוב ואגידה לכם], ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה, והתחיל אומר דברים אחרים³. ויש לומר, שענין זה (שביקש לגלות את הקץ) מובן ממ"ש כאן לשון הגדה (אגידה לכם) דוקא.

ב) ובהקדם המבואר בא' הביכלאך שיצאו מן השבי' אל החירות (וכנראה שעל זה מיוסד המאמר ד"ה נחמו של אדמו"ר מהר"ש⁴), שבענין הדיבור יש ג' לשונות, דיבור ואמירה והגדה⁵, ואמרו בזהר⁶ שזהו כלל שכל מקום שנאמר לשון הגדה הוא מילין דחכמתא⁷ [ולהעיר, שהגדה הוא גם מלשון המשכה, כמו נהר דינור דנגיד כו'⁸, שמורה על המשכת הענין משרשו ומקורו, וזהו שלשון הגדה הוא מילין דחכמתא, שהו"ע המשכת החכמה משרשה ומקורה כו'. וזהו גם מ"ש⁹ המגיד מראשית אחרית, שהו"ע ההמשכה (מגיד) מבחי' החכמה (ראשית) לבחי' המלכות (אחרית)¹⁰], והראי' היא מיעקב שאמר לבניו ואגידה לכם גו', ואמרו רז"ל שרצה לגלות להם הקץ, ונאמר לשון הגדה, הרי כי לשון הגדה הוא מילין דחוכמתא. ואמרו בזהר¹¹ הטעם מפני מה דוקא הגדה מורה על מילין דחכמתא, כי, בתיבת ואגידה יש אותיות גימ"ל דל"ת,

-
1) פרשתנו מט, א. וראה אוה"ת פרשתנו שנה, א ואילך.	תר"ם (סה"מ תר"ם ח"א ע' רנה).
2) פסחים נו, א. וראה ב"ר פצ"ח, ב.	5) להעיר גם מלקוטי לוי"צ אג"ק ע' שמג.
3) פרטי השינויים בפירוש רש"י מלשון הש"ס — נתבארו בהשיחות (לקו"ש ח"י ע' 167 ואילך).	6) פרשתנו רמט, א. ח"ג נ, ב. קסא, א.
4) דשנת תרכ"ו (נדפס בסה"מ תרכ"ו ע' קצה ואילך). וראה גם ד"ה מהיכן זכו תרכ"ז (סה"מ תרכ"ז ע' שפג ואילך). המשך מצה זו	7) ראה אוה"ת שם שנה, א ואילך.
	8) דניאל ז, י.
	9) ישעי' מו, י.
	10) אוה"ת שם.
	11) פרשתנו שם.

שהוא גומל דלים¹², לשון השפעה, ולכן גמילות חסדים מתחיל בג' ע"ש שהוא בחי' השפעה, וגם גאולה שהוא ג"כ בחי' השפעה מתחיל בג', וכתב¹³ חסדי ה' גוי' כעל כל אשר גמלנו גוי', שג' הוא בחי' השפעה, ודל"ת הוא בחי' מקבל, שזהו שאמר דוד דלותי ולי יהושיע¹⁴, וכמ"ש¹⁵ כי עני ואביון אני, כי סיהרא (ספירת המלכות, מדריגת דוד) לית לה מגרמה כלום¹⁶. והיו"ד שבאגידה הוא בחי' יסוד המשפיע כו'. ולכן תיבת אגידה מורה על מילין דחכמתא. וזהו שאמר יעקב ואגידה לכם, שהוא מילין דחכמתא. וממשיך לבאר, שיש דברי אגדה שבתורה שהן מילין דחכמתא ביותר, שהוא בחי' פנימיות התורה (ועד לרוזין דרוזין שהם בבחי' סתימא דכל סתימין). וזהו מה שאמרו רז"ל¹⁷, רצונך שתכיר מי שאמר והי' העולם, למוד הגדה, שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה כו', והיינו, שהגדה הוא בחי' פנימיות התורה¹⁸.

והענין בזה¹⁹, דהנה, מהחילוקים שבין דיבור אמירה והגדה, שדיבור ואמירה אפשר שיהיו רק מחיצוניות הנפש, כי, הדיבור שהוא בפה, יכול להיות באופן של אחד בפה ואחד בלב²⁰, ואפילו אמירה שהיא בלב, יכולה להיות היפך פנימיות הנפש, היפך אמיתית רצונו [וכמבואר ברמב"ם²¹ טעם ההלכה שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני, לפי שיצרו אנוס (ולכן רוצה ומתאוה לעבירה), אבל הרצון האמיתי בפנימיות נפשו של כאו"א מבנ"י הוא לעשות כפי רצון העליון, ועי"ז שכופין אותו, מבטלים האונס ורצונו הנעשה עי"ז, ועושה מה שחפץ בפנימיות נפשו. והרי רואים במוחש שאמירתו איני רוצה (לפני הכפי'), אינה באופן של אחד בפה ואחד בלב, כי גם בלבו לא רצה לעשות (ובלשון חז"ל²² העין רואה והלב חומד), אלא שאמירה זו באה מצד חיצוניות הלב, אבל בפנימיות לבו רוצה תמיד לעשות רצונו ית', משא"כ הגדה, שהיא באה מפנימיות הלב. וזהו מ"ש בזהר שהגדה היינו מילין דחכמתא, כי, ענינים

12) שבת קד, א.	ספכ"ט. שו"ע אדה"ז סי' קנו ס"ד.
13) ישעי' סג, ז.	18) ראה גם אוה"ת שם שפג, א.
14) תהלים קטז, ו.	19) בכל הבא לקמן — ראה לקו"ש שם
15) שם קט, כב.	ע' 168 ואילך (ממאמר זה).
16) זח"א קפא, סע"א. וראה סהמ"צ להצ"צ	20) פסחים קיג, ב. ב"מ מט, א.
מצות מינוי מלך פ"ב.	21) הלי' גירושין ספ"ב.
17) ספרי עקב יא, כב. הלי' תלמוד תורה	22) פרש"י שלח טו, לט. אבן עזרא שם.
לאדה"ז פ"ב ה"ב. רמב"ן במנין המצות סי'	וראה במדב"ר פ"י, ב.
ז. ראה ג"כ חינוך פ' עקב סתל"ד. אדר"ג	

של מילין דחכמתא — פנימיות (וסתים) דאורייתא — שהן המעוררות ומגלות את הפנימיות (וסתים) של הנשמה²³. וכן הוא בענין ההגדה של הקב"ה, שפירושה הוא המשכת פנימיות אוא"ס בגילוי, וכמארז"ל הנ"ל שע"י לימוד אגדה (מלשון הגדה) אתה מכיר את הקב"ה כו', כי באגדה (פנימיות התורה) מאיר ומתגלה מפנימיות (וסתים) דקוב"ה. ובזה יובן שבתבת ואגידה גופא²⁴ מרומז שביקש יעקב להגיד, לגלות לבניו ענין פנימי ביותר, קץ הימין, שענינו הוא הגילוי של תכלית הסתום והפנימי — גילוי סתים דנשמה וסתים דקוב"ה ע"י סתים דאורייתא.

ג) אך כל זה הוא כפי ראות עיניו של יעקב, שבראותו את בניו כפי שעמדו בעולמו, חשב שהם ראויים (לאחרי הכנה מסויימת) שיגלה להם את הקץ נובמכ"ש מזה שחשב אפילו בנוגע לעשו שכבר נתברר²⁵, ולכן כבר אפשר להיות הגאולה, שלכן אמר ויהי לי גו' וחמור²⁶, זה מלך המשיח²⁷], וזהו שאמר להם האספו ואגידה לכם, שכאשר תתאספו (כולל גם הענין דאסיפת וביורר הניצוצות²⁸) ותתאחדו, אזי אגידה (אגלה) לכם את קץ הימין (באחרית הימים). אבל מצד מעמדם ומצבם של בני יעקב עצמם, לא היו ראויים לכך, להיותם במדרגה תחתונה ממדרגת יעקב, וכמובן מהמשך מארז"ל הנ"ל²⁹, שכשראה יעקב שנסתלקה ממנו שכינה, אמר, שמא ח"ו יש במטתי פסול כו', אמרו לו בניו, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, אמרו, כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד, שמזה גופא שאמרו כשם כו' כך, בכ"ף הדמיון³⁰, מובן, שהיו למטה ממדרגת יעקב.

ועפ"ז יש לבאר דיוק לשון הגמרא³¹ נסתלקה ממנו שכינה (ולא שהקץ נתכסה ממנו³² או נסתם ממנו³³), שהלשון שכינה, ע"ש ששוכנת ומתלבשת³⁴, מורה על ההמשכה למטה, וזהו שנסתלקה ממנו (מה שהוא

(30) ראה תר"א תצוה פד, סע"ד, ויקהל פד, ג. סידור עם דא"ח קסח, א"ב. ד"ה מהיכן זכו ישראל הנ"ל (סה"מ תרכ"ז ע' שפד).

(31) פסחים שם.

(32) כהלשון בב"ר שם.

(33) כלשון רש"י בהתחלת הפרשה, ששם הובא כבדרך אגב (כנ"ל ס"א), שלכן לא נחית לפרש פרטי הענין.

(34) תניא פמ"א (נו, ב).

(23) לקר"ת ויקרא ה, ג.

(24) ועפ"ז יומתק ביותר שרש"י מפרש ענין זה על התיבות "ואגידה לכם".

(25) תר"א ר"פ וישלח.

(26) וישלח לב, ו.

(27) ב"ר פע"ה, ו. וראה לקו"ש ח"א ע' 70 ואילך.

(28) ראה אוה"ת פרשתנו ס"ע שנח. ביאורי

הזהר להצ"צ פרשתנו ס"ע קסה.

(29) פסחים שם. וראה ב"ר פצ"ח, ג.

באותה שעה — מבקש לגלות הקץ לבניו³⁵) היכולת להשכין בענין זה — גילוי הקץ — למטה. והיינו, שיעקב עצמו, שרתה עליו שכינתו ית' (הגילוי דאוא"ס ב"ה) גם לאחריו כן (שהרי אמר להם תומ"י כו"כ עניני נבואה, שבשביל זה צ"ל השראת השכינה), וגם הקץ עצמו לא נתכסה ממנו³⁶, אלא רק נסתלקה ממנו ה"שכינה" (ענין הגילוי למטה) של בחי' הקץ, שזהו הכח להשכין ולהמשיך גילוי הקץ למטה. ואעפ"כ מייחסים חז"ל ענין זה ליעקב, באמרום נסתלקה ממנו שכינה (אף שלכאורה הרי זה ענין שנוגע רק להשכטים, והול"ל שלא היו בניו זכאין לכך³⁷, וכיו"ב), כי, זה גופא שאין בניו ראויים לגילוי הקץ, פעל ירידה גם בו. וע"ד שמצינו במשה רבינו שאמר לו הקב"ה לך רד (מגדולתך), כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל³⁸, וכיון שבנ"י אינם כדבעי, הרי זה גורם ירידה גם במשה. אמנם, ירידה זו שנסתלקה ממנו שכינה, היתה רק לאחריו שביקש לגלות להם את הקץ, אף שגם לפניו היו במעמד ומצב שלא היו ראויים לגילוי הקץ. וטעם הדבר, כי, בהיותו מופשט משייכות ומחשבה אודות מצבם, לא הי' מצבם נוגע ופועל בו, ורק כשביקש לגלות להם את הקץ, שאז יש לו שייכות וקשר עמהם, פעל מצבם גם בו, שנסתלקה ממנו שכינה. וע"ד שמצינו במשה רבינו, שבעלייתו בהר, הי' מופשט מכל הענינים דלמטה, ולא הי' לו קשר עם העולם ועניניו, ולכן לא נגע מעשה העגל בו ובמדריגתו, אף שידע זאת ע"י שמיעה³⁹ מהקב"ה, שהודיעו שעשו להם עגל מסכה גוי⁴⁰. אך כאשר ירד מן ההר, ולאח"כ גם ראה את העגל, אזי נגע בו הדבר, ועד שכבדו ידיו⁴¹, ויחר⁴² אף משה וישלך מידיו את הלוחות⁴³.

ד) אמנם כיון שהענין דהאספו ואגידה לכם גוי' נכתב בתורה (שניתנה לכל בני"י), מובין, שרצונו של יעקב לגלות את הקץ פעל פעולתו גם למטה, ועד שזהו תורה (הוראה) נצחית. וכמובן גם בלאה"כ,

41) ירושלמי תענית פ"ד ה"ה.

42) תשא שם, יט.

43) וי"ל שעד"ו הוא בנוגע ל"ך רד מגדולתך", שהירידה מגדולתו בפועל (שלכן כבדו ידיו וכו') היתה אחרי שירד מן ההר (ויומתק עפ"ז יתור הלשון ל"ך" (רד) — שה"רד" יהי' אחרי שילך מן (מעלת) ההר; וגם תומתק שייכות דרש זה לפי הפשוט שבכתוב, שהכוונה לירידה מן ההר).

35) עד"ז פי' בתורה תמימה עה"פ.

36) ומודגש זה ע"י השינוי מלשון הב"ר:

הקץ ונתכסה ממנו.

37) ע"ד סנהדרין יא, א.

38) ברכות לב, א. פרש"י תשא לב, ז.

39) דאפילו ראי' באספקלריא מלוכלכת

אינה דומה כלל לזו שמצוחצחת (ויק"ר פ"א,

יד), עאכו"כ שמיעה. וע"ד מעלת הנביא על

החכם (ראה אגה"ק סיי"ט. ובכ"מ).

40) תשא שם, ח.

שהרי בקשתם של צדיקים אינה חוזרת ריקם⁴⁴. ויובן ממה שמצינו במשה רבינו (והרי משה ויעקב ענינם אחד, אלא שיעקב מלבר ומשה מלגאו⁴⁵), שע"י תפלתו, ואתחנן גו' אעברה נא ואראה את הארץ⁴⁶, בכדי לפעול בבנ"י ענין הראי' באלקות, הנה אף שבעצמו לא נכנס לארץ, מ"מ, פעל המשכת הראי' בבנ"י בדרך מקיף (והיינו, שבפנימיות תהי' בהם רק בחי' השמיעה, כהמשך הכתוב⁴⁷ ועתה ישראל שמע אל החוקים גו', אבל במקיף המשיך בהם גם בחי' הראי')⁴⁸. ועד"ז י"ל גם ביעקב (סמוך להסתלקותו⁴⁹), שאף שנסתלקה ממנו שכינה, שלכן אמר אח"כ הקבצו ושמעו בני יעקב⁵⁰, מ"מ, ע"י אמירתו האספו ואגידה⁵¹, נתן הכח לבניו (ולבניהם אחריהם עד אחרית הימים) שיגיעו בעבודתם לגילוי הקץ בדרך מקיף (עבודת ה' באופן של חירות⁵² מאוה"ע ומיצה"ר). וי"ל שזהו מ"ש רש"י והתחיל אומר דברים אחרים, שענין זה בא בהמשך למה שביקש לגלות את הקץ, והיינו⁵³, שמה שביקש לגלות, הכניס בהדברים אחרים, בהקבצו ושמעו גו', שע"ז יבואו לגילוי הקץ⁵⁴.

גם ל"הקבצו ושמעו" (ובדוגמת משה, שנוסף ל"ואתחנן" הוצרך לראות את הארץ — עכ"פ מרחוק (לקו"ת שם ג, ד. שעה"ת שם ל, ב ואילך. אוה"ת שם)).

(52) באופן אחר — עיין מכתב בת אדמו"ר הזקן (נדפס בספר חכמי ישראל בעש"ט ע' סא).

(53) ראה גם זהו פרשתנו רלה, רע"א.

(54) ועפ"ז יש לבאר הטעם שפרשה זו היא פתוחה (אף שהתחלת הפרשה היא סתומה בגלל שביקש לגלות את הקץ ונסתם ממנו) — כי, ע"י פרשה זו המשיך הקץ גם למטה (בדרך מקיף עכ"פ).

(44) ראה זח"א מג, סע"א.

(45) ת"ז תי"ג (כט, א). נתבאר בלקו"ת פנחס ד"ה צו את בני (השני) פ"ד.

(46) ר"פ ואתחנן.

(47) שם, ד.

(48) לקו"ת ר"פ ואתחנן. אוה"ת שם. וראה גם שעה"ת (לאדמו"ר האמצעי) ח"ב ד"ה להבין ההפרש שבין תפלה לתורה.

(49) בדוגמת ההמשכה דמשה שהיתה סמוך להסתלקותו דוקא (ראה אוה"ת שם ע' עח).

(50) פרשתנו שם, ב.

(51) בכללות פעל זה ע"י בקשתו לגלות את הקץ (ואגידה לכם), אלא שמ"מ הוצרך